

Кузьменко Н. С.

ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

При перекладі українською мовою наукових текстів часто неправильно добирають українські еквіваленти загальноживаних лексем російської мови, перекладають дослівно усталені словосполучення, а постійне тиражування помилок у наукових текстах призводить до розхитування мовної норми.

Як свідчить досвід, складним виявляється переклад поширеної у науковому стилі конструкції з фразеологічним сполученням «в качестве кого-то (чего-то)». Наприклад, словосполучення «в качестве сетевой операционной системы» слід перекласти так: «як мережева операційна система». Для наукового стилю характерна наявність слів, які позначають процесуальні поняття. У цьому зв'язку треба розрізняти назви дій (процесів) і назви наслідків дії (процесу). В українській мові на позначення дій (процесів) зазвичай бажано уживати віддієслівні іменники, утворені від дієслів недоконаного виду за допомогою *-ання, -иття, -уття*. Наприклад, змінювати – змінювання. Слід пам'ятати, що у наукових текстах переклад дієслів залежить від контексту: «иногда встречаются ошибки» – «іноді трапляються помилки», «оказать влияние» – «вплинути», «следовать примеру» – «брати за приклад», «требуются специальные приёмы» – «необхідні спеціальні заходи», «следует отметить» – «слід зауважити». Виникають труднощі й під час перекладу конструкцій з активно вживаним дієсловом «является», яке в українській мові уживається тільки в художньому стилі, переважно в поетичних творах. У науковому стилі уживаються форми «виявляється, є». Але обирати відповідну форму слід, враховуючи значення контексту. Наприклад, конструкція «что является чем» перекладають як «що є чим» або «чим є що». Якщо ж російське дієслово «являются» уживається зі значенням «обнаруживать, проявлять», воно перекладається за допомогою дієслова «виявляється». Наприклад, «основным компонентом является знаковая система» – «основним компонентом є знакова система». У наукових текстах часто вживаються так звані кліше, які структурують текст. Вони мають перекладатися як одне ціле. Наприклад, «в заключении» – «на закінчення»; «другими словами» – «інакше кажучи»; «прежде всего» – «насамперед»; «в настоящее время» – «зараз», «нині», «наразі»; «в результате» – «внаслідок», «як наслідок».

Значні проблеми під час перекладу текстів наукового стилю спричиняє дієприкметник, який активно уживаний у текстах наукового стилю російської мови. У сучасній мові функціонують тільки ті дієприкметники, які втратили дієслівні ознаки й перейшли до класу прикметників. При цьому слід пам'ятати, що активні дієприкметники теперішнього часу відтворюються прикметниками. Наприклад, «господствующий» – «панівний», «разрушающий» – «руйнівний», «металлорежущий» – «металорізний». Натомість поширені у сучасній українській мові віддієслівні прикметники на *-льний*. Наприклад, знижувальний, ослаблювальний.

Робота виконана під керівництвом ас. кафедри українознавства і політології
Сукачової Т. І.